Safet Suljić



-DŽEMAT-

ŠTA SE PODRAZUMIJEVA POD POJMOM DŽEMAT?

Riyadh
2012

DŽEMAT – ŠTA SE PODRAZUMIJEVA POD POJMOM DŽEMAT?

Hvala Allahu, azze ve dželle, na svim blagodatima kojima nas je obasuo, a nema sumnje da je jedna od velikih blagodati i džemat muslimana, odnosno zajednica muslimana kroz koju čovjek ostvaruje ono što ne bi mogao sam da ostvari. Neka je salavat i selam na Allahova Poslanika, sallallahu alejhive sellem, osnivača prvog džemata i zajednice muslimana koji su bili i ostali primjer kako i na koji način se džemat pravi i organizuje.

U arapskom jeziku ova riječ dolazi od glagola "Džemea" što znači: skupiti, sabrati, sjediniti i slično. (Pogledati Mu'džem Mekajisil-Luga, 1/479).

Kaže Ibn Tejmijje, rahmetullahi alejhi: "Džemat znači jedinstvo, a suprotno njemu je razilaženje, premda je ova riječ postala sinonim za skupinu ljudi koja se okupila (oko nekog zajedničkog cilja)." (Pogledati Medžmuatul-Fetava 3/157).

Riječ džemat direktno se veže za dobro poznatu rečenicu i naziv najbolje zajednice muslimana, odnosno skupine koja ima i nosi naziv EHLI SUNNET VEL DŽEMAT.

Puno je hadis koji obrađuju tematiku džamata muslimana, odnosno obaveznost pridržavanja i stajanja uz džemat muslimana, a od njih su: hadis koji prenosi Ibn Omer, radijjallahu anhuma, od svoga oca Omera Ibn Hattaba, radijjallahu anhu, da jedne prilike Omer održao hutbu u mjestu pod imenu El-Džabije (jedno malo mjesto u Damasku) pa je kazao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

ve sellem, je ustao među nama baš ovako kao što sam ja ustao među vama (tj. ustao je da održi Hutbu), pa je kazao: "Ko bude želio srednji dio Dženneta neka se drži džemata jer Šejtan je sa pojedincem, a od dvojice je podalje..." (Hadis bilježi imam Tirmizi broj 2165 i ocijenio ga vjerodostojnim; Ahmed, 1/239, Vjerodostojnim ga je ocijenio i Ahmed Šakir, rahmetullahi alejhi, u opaskama na Ahmedov Musned pod brojem 177 , kao i Šejh Albani, rahmetullahi alejhi, u Sahihu Sunen Tirmizi pod brojem 2268).

Dok u nekim predajama hadisa o podijeli Ummeta na skupine (ar. Iftirak) stoji da je "Spašena skupina" (ar. Firkatu En-Nadžiha) ustvari Džemat. (Pogledati "Menhedž Es-Selef fi El-Akide" od šejha Abdurahmana Ibn Saliha El-Mahmuda, strana 20).

Od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, se prenosi da je kazao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Obavezni namaz do sljedećeg obaznog namaza je otkup za ono što se počini od grijeha između njih, Džuma do Džume, i mjesec do mjeseca (tj. Ramazan do Ramazana) je otkup za ono što se počini između njih." Potom dalje priča Ebu Hurejra, radijjallahu anhu, a zatim je kazao: "Osim od tri stvari!" Kaže Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, pa sam znao da se je to već dogodilo: "Osim Širka Allahu, azze ve dželle, prolivanja krvi (bezpravno) i ostavljanje Sunneta."

Dalje kaže: "Što se tiče proljevanja krvi to se ogleda u sljedećem, da čovjek dadne beju (prisegu) drugom čovjeku (emiru ili vođi), a potom se raziđe s njim i bori se protiv njega mačem. A kada je u pitanju ostavljanja Sunneta to znači ostavljanje i izlazak iz Džemata." (Hadis bilježi imam Ahmed 2/229 i vjerodostojnim ga je ocjenio, kao i Hakim 1/119-120, i kazao je: Sahih po šartovima imam Muslima, i ja ne poznajem da ima neku mahanu ar. Ille, a to je potvrdio i imam Zehebi).

Od Ibn Abbasa, radijjallahu anhuma, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko kod svoga vođe (ar. Emira) vidi nešto čime nije zadovoljan, neka se strpi, jer onaj ko se udalji od džemata koliko jedan pedalj pa umre, umro je džahilijjetskom smrću." (Hadis bilježi imam Buhari, broj 7053; i imam Muslim, broj 1848).

ŠTA JE ISPRAVNO ZNAČENJE (TUMAČENJE) DŽEMATA?

Islamski učenjaci imaju podjeljno mišljenje kada je u pitanju značenje same riječi, kao i pojma Džemat, neka od najznačajni mišljena su:

1. Džemat je ustvari zajednica ashaba, radijjallahu anhum, odnosno džemat su ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Oni su ti koji su uzdigli ovu vjeru, i oni su ti koji se neće nikada okupiti (sjediniti) na zabludi. (El-I'tisam 2/262, i Fethu El-Bari 13/37).

Ovaj stav, odnosno da se pod Džematom mislia na zajednicu i skupinu ashaba, radijjallahu anhum, prenosi se od Omeru Ibn Abdulaziza, rahmetullahi alejhi, a također se prenosi od njega da je kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i njegovi namjesnici poslje njega su utrli (uspostavili) Sunnete, uzimanje i držanje za Sunnet je ustvari priznaja i potvrda Allahove knjige, a to ujedno biva upotpunjenje pokornosti spram Allaha, azze ve dželle, to također biva snaga na putu Allahove vjere, ko bude radio shodno tome biva upućen, ko se potpomogne time biva pomognut, a onaj ko se tome

suprostavi on ustvari slijedi put koji nije put vjernika, i Allah ga prepusti da čini šta hoće a potom će ga baciti u Džehennem, a grozno li je ono boravište." (Predaju bilježi Ibn Abdul-Berr u djelu "Džamiu bejan El-Ilm" 2/228, kao i Ebu Neim u djelu "Hilje" 6/364, a također i Lalikai u "Šerh I'tikad Ehli Sunne Vel Džemat" pod brojem 134. No, međutim ovaj govor se pripisuje Maliku, a to bilježi El-Hatib u djelu "Šerh ashabu-l-Hadis" na strani 7, kao i imam Zehebi u "Seijeru Alamu En-Nubela 8/88).

Rekao je Malik: "Mnogo mi se sviđa Omerova odlučnost po ovom pitanju." (Pogledati El-I'tisam 2/263).

Shodno ovom spomenutom stavu (govoru), značenje pojam džemat biva skladno značenju hadisa odnosno jedne predaje hadisa o podjeli ovoga Ummeta na sedamdeset i tri skupine, kada je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Moj Ummet podijelit će se na sedamdeset i tri skupine, sve će u vatri osim jedne skupine, na što prisutni rekoše: A koja je to skupina o Allahov Poslaniče? Na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaza: "To je ona skupina koja je na onome na čemu sam ja i moji drugovi (ashabi)." (Hadis bilježi imam Tirmizi 2641, a dobrim ga je ocjenio Ibn El-Arebi u "Ahkamu El-Kuran" 3/432 i Iraki u "Tahridžu El-Ihja'" 3/284, kao i Albani u "Sahihu Tirmizi").

Ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imaju mnogo posebnosti, oni su ti koji su bili prisutni i gledali kako se spušta (objavljuje) Kur'an, oni su to direktno čuli od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oni imaju vrijednost i znanje, tj. njima to pripada kao i potpunost slijeđenja što nemaju oni koji su došli poslje njih.

2. Drugi stav ili drugo znaečenje džemata jeste da su to Ehlu Hadis (nosioci i učenjaci Hadisa), ili pak općenito Ehlu El-Ilm (učenjaci, ulema) odnosno imami Mudžtehidim jer je

njih Allah učinio da budu dokaz (ar. Hudže) svim stvorenjima, a sami ljudi se pvoode i slijede nih po pitanju vjere. (Pogledati Fethu El-Bari 13/37).

Ovaj stav je ono na čemu je bio imam Buhari, rahmetullahi alejhi, i rekao je: Poglavlje o onome što je došlo u ajetu "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi..." Al-Beqara 134, kao i ono što je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o obavezi držanja i pridržavanja za džemat, a oni su Ehlu El-Ilm. (Pogedati Sahih El-Buhari: Fethu El-Bari 13/316).

Također, ovo je stav imama Ahmeda, rahmetullahi alejhi, i on je rekao o džematu: "Ako džemat nisu Ehlu Hadis (učenjaci Hadisa) onda ja ne znam ko je to (ko je džemat)!?" (Pogledati Šerefu Ashabu-l-Hadis strana 25).

Ovo je stav i mišljenje koje je zastupao imam Tirmizi, i kazao je: "Tumačenje džemata kod učenjaka i uleme je: Oni su učenjaci (ulema) Fikha i Hadisa." (Pogledati Sunen Tirmizi 4/465).

Isiti stav zastupali su i Ibn Mubarek, Ibn Medini i Ahmed Ibn Sinan, rahmetullahi alejhi, i on je kazao: "Džemat predstavljaju učenjaci (Ehlu EL-Ilm) i nosioci Hadisa (Ehlu El-Asar)." (Pogledati Šerefu Ashabu-l-Hadis, strana 26-27).

Shodno ovom stavu, džemat predstavljaju Ehlu Sunne, tj. imami Mudžtehidi ovoga Ummeta, te iz ove skupine tj. Džemata izlaze i ne mogu se ubrajati novotari kao i obične mase tj. sljedbenici imama Mudžtehida (ar. Mukalidun), jer je osnova da oni slijede svoje učene imame Mudžtehide.

3. Džemat predstavlja Es-Sevadu El-E'zam (tj. skupina ljudi ili njihova većina), a potvrda ovoga nalazimo u jednoj od predaja u kojoj stoji da će se ovaj Ummet podijeliti na sedamdeset i tri skupine, a također u ovoj predaji stoji da je "Spašena skupina" (ar. Firkatu En-Nadžiha) ustvari Es-Sevadu El-E'zam. (Bilježi imam Taberani u djelu "Mu'džem El-Kebir 8/321-328, kao i Lalikai u "Šerh I'tikad Ehli Sunne Vel Džmat" 151-152).

   Rekao je Ibn Kesir u djelu "En-Nihaje": "Držite se Es-Sevadu El-E'zam" (Bilježi Ibn Madže 3950 merfu'an no sened ove predaje je Daif (slab), također ova predaje se bilježi Mevkufan od Ebi Umame u Musnedu imama Ahmeda 4/278.)

   Držite se Es-Sevadu El-E'zam tj. skupine ljudi ili njihove većine koji su se okupili i saglasni su na pokornost jednom vladaru (ar. Sultanu) i držanje ispravnog menhedža (pravca). (Bilježi Ibn Kesir u djelu "En-Nihaje" 6/419).

   Rekao je Abdullah Ibn Mesud, radijjalahu anhu, na jednoj od svoji hutbi: "O ljudi, obaveza vam je da se pokoravate i držite džemata, jer je to put koji vodi ka svojem cilju odnosno, to je put koji vodi ka Allahovu užetu za koje vam je naredio da se držite, i ono što mrzite (prezuirete) u džematu znajte da je bolje od onoga što volite u sektaštvu (frakcijama, ili razjedinjenju). (Bilježi predaju Lalikai pod brojem 158-159, kao i imam Ahmed u Musnedu 4/383).

   Rekao je Ebu Galib, rahmetullahi alejhi: "Doista su Es-Sevadu El-E'zam oni koji su se spasili od sektaštva i dijeljenja, i ono na čemu oni budu od stvari vjere to je haq (istina), a onaj ko se raziđe s njima ili suprostavi se njima taj umire smrću džahlijeta, sve jedno da li se razišao s njima u nečemu od Šerijata ili pak oko imama i

Sultana kojem su oni pokorni – sve ovo navedeno samtra se suprostavljanju i bježanju od istine." (Pogledati El-I'tisam 2/260).

Rekao je Ebu Mensud El-Ensari, radijjallahu anhu, kada je izašao i krenuo putem Kadisije, nakon što su mu kazali njegovi drugovi: Naredi nam nešto (oporuči nam), jer su ljudi zapali u Fitnu (smutnju i nered) i ne znamo da li ćemo te vidjeti poslje ovog dana. Pa je kazao Ebu Mesud: "Bojte se Allaha i strpite se sve dok se dobročinitelj (dobar čovjek) ne odmori od njih, ili dok se loš čovjek (pokvarenjak) ne odmori od vas, i obaveza vam je da se držite džemata jer Allah neće okupiti Ummet na dalaletu (zabludi)." (Bilježi predaju Lalikai pod brojem 162-163).

Rekao je imam Šatibi, shodno ovom stavu (ar. Kavlu) pod džematom se smatra i u pojam džemata ulazi imami Mudžethidi kao i ulema (učenjaci) ovog Ummeta, također nosioci Šerijata i oni koji rade po njemu (ar. Ehlu Šeria). Dok svi ostali koji su mimo njih od njihovi sljedbenika se također ubrajaju u ovaj pojam jer ih oni slijede u stvarima vjere, tj. slijede svoje učene ljude. Svi oni koji izađu (odvoje se) od njihova džemata – ta to su oni koji su se njima suprostavili (razišli se od njih) i oni su Šejtanova skupina. U ovu šejtansku skupinu se ubrajaju svi novotari (ar. Ehlu Bid'a) jer se oni suprotstavljaju onima prije od Ummeta, i oni se nikako ne smatraju niti ulaze u skupinu Es-Sevadu El-E'zam." (Pogledati EL-I'tisam 2/261).

Rekao je El-Adžurijj, rahmetullahi alejhi: "Kome Alllah, azze ve dželle, želi dobro otvori mu vrata dove (dove mu budu primljene), i takva osoba se okrene ka Allahu, svome zaštitniku i boji se za svoju vjeru, čuva svoj jezik,

spozna vrijeme u kojem živi, drži se jasni (nedvosmislenih) dokaza na kojima je odabrana većina tj. Es-Sevadu El-E'zam." (Pogledati Eš-Šeria strana 44).

4. Pod džematom se podrazumijeva zajednica muslimana kada se okupe oko jedne stvari od stvari Šerijata, sve jedno da li ta stvar bila iz domena prpisa (ar. Ahkam) ili ubjeđenja (ar. Akide).

   Rekao je El-Kermani, rahmetullahi alejhi: "Obaveza na muslimanu (ar. Mukelefu) je da se drži i slijedi propise džemata, a džemat predstavljaju imami mudžtehidi koji su složni ono neke vjerske stvaru u određenom vremenu (razdoblju). (Pogledati djelo "Šerh El-Kermani ala El-Buhari" 25/75).

   Dakle, ovaj stav riječ džemat tumači Idžmaom (konsenzusom) islamski učenjaka, te stoga ovaj stav je blizak drugom stavu kojeg smo prethodno naveli.

5. Džemat je pojam koji označava zajednicu muslimana koji su se okupili oko jednog vođe (ar. Emir), i ovo je stav imama Taberija, rahmetullahi alejhi, a on je također spomenuo sve prethodne stavove, te je potm kazao: "Ispravan stav po pitanju onoga što je došlo u hadisu o pridržavanju džemata jeste pokornost onih koji su se okupili oko jednog emira (vođe), i svaki onaj koji prekrši svoju beju (dato obećanje na pokornost) on je izašao iz džemata." (Pogledati Fethu El-Bari 13/37).

   Zbog toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se držimo džemata (zajednice muslimana), a zabranio je izlazak i suprostavljanje džematu, kao što je zabranio da se suprostavlja neko onome na čemu se je

okupio Ummet od pokonosti izabranom vođi i ne izlazak (borba) protiv njega tj. emira muslimana." (Pogledati I'tisam 2/264-265).

Ovo su najznačajniji stavovi po pitanju značenja i poimanja džemata, a sažetak svih ovih stavova vraća se na dva osnovna stava:

a) Džemat predstavlja zajednica ljudi koji su se okupili oko jednog šerijatski izabranog vođe, i obaveza je da se ljudi drže i slijede ovaj džemat, odnosno izabranog vođu kojem su dali prisegu na pokornost, a strogo je zabranjeno (Haram) izalazk iz džemata i izlazak na odabranog vođu (ar. Emira).

b) Džemat je ono na čemu je Ehlu Sunnet koji slijede a ne uvode stvari u vjeru, i to je ispravni mezheb (pravac) koji biva Vadžib da se slijedi i radi po njemu, a ovo je i tumačenje pojma džemata da su to ashabi, radijjallahu anhum, kao i tumačenje da džemat predstavljaju učenjaci Ummeta i nosioci Hadisa (ar. Ehlu El-Im i Ehlu Hadis), ili tumačenje da je džemat konsenzus (ar. Idžma') islamski učenjaka Ummeta tj. imama Mudžtehida ovog Ummeta, ili pak tumačenje džemata riječima da je to Es-Sevadu El-E'zam – te sva ova tumačenja se vraćaju ustvari na jedno značenje a ono je: Ono na čemu je bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi (drugovi) to je obavezno da se slijedi i za tim povodim, pa makar ti koji se drže toga bili malobrojni, zato je rekao Abdullah Ibn Mes'ud, radijjallahu anhu: "Džemat je ono što je u skladu sa pokornošću Allahu, azze ve dželle, pa makar bio i sam!" (Predaju bilježi imam Lailkai u djelu "Šerh Es-Sunne" 160).

Također, od njega se prenosi da je kazao: "Džemat je ono što je u skladu sa istinom pa makr bio i sam!" (Pogledati djelo "Hvadisu Vel-Bid'a" od Ibn Šame na strani 22).

Rekao je Ebu Šame: "Kada je došla naredba o slijeđenju i držanju za džemat, to ustvari znači držanje za istinu i njeno slijeđenje , pa makar bili malobrojni oni koji se drže istine, dok su oni koji im se suprotstavljaju mnogobrojni, jer je istina ono na čemu su bili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi, radijjallahu amnum, bez da se gleda na mnoštvo onih poslje njih koji im se suprotstavljaju." (Pogledati djelo "Hvadisu Vel-Bid'a" od Ibn Šame na strani 22).

Rekao je Šejhu-l-Islam Ibn Tejmijje, rahmetullahi alejhi: "Od znakova puta Ehli Sunneta Vel Džemata jeste slijeđenje predaja (ar. Asar) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sve jedno da li one bive spoljašnje ili unutrašnje (vidljive ili ne), kao i slijeđenje onih prvi generacija od Muhadžira i Ensarija, kao i slijeđenje oporuke Allahova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je kazao: "Naređujem vam bogobojaznost i da budete poslušni i pokorni, pa čak i crnom robu. Uistinu, onaj koji bude živio poslije mene vidjet će mnoga razilaženja. Zato, držite se mog Sunneta i Sunneta pravednih i upućenih halifa poslije mene. Čvrsto ga se držite i nikako ga ne napuštajte. Čuvajte se novotarija. Svaka novina jeste novotarija, a svaka novotarija je zabluda." (Hadis bilježe imami Buhari i Muslim).

Također, znajte da je najbolji govor (najistinitiji) Allahova knjiga, a najbolja uputa, uputa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, te ova skupina Allahov govor drži iznad

svih drugi dokaza, a uputu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stavljaju ispred svake druge upute – te zbog ovoga su i dobili naziv, dakle zovu ih: Ehlu Kitab Ve-Sunne , a također nazvani su i Ehli Sunne Vel-Džemat, jer je džemat ustvari Idžtima (okupljanje) i ono što je spurotno tome je sektaštvo iili frkacionisanje (dijeljenje).

Naći ćemo ponekada da su neki učenjaci tumačili džemat da je to ustvari neka određena jedinka ili osoba (učenjak) na kojoj su se ocrtavali tragovi slijeđenja istine i pokornosti.

Tako je jedne prilike upitan Abdullah Ibn Mubarek, rahmetullahi alejhi, o džematu, pa je kazao: "Džemat je Ebu Bekr i Omer." Pa mu bi rečeno: Al oni su preselili! Pa je kazao: "Džemat je ta i ta osoba!" Pa mu opet bi rečeno: Taj i taj čovjek je umro! Na to reče Ibn Mubarek: "Džemat je Ebu Hamza Es-Sukeri! (on je bio živ za njegova života a bio je poznat po čvrsto držanju Kur'ana i Sunneta)." (Pogledati Sunen Tirmizi 4/467).

Dakle, ovim je Ibn Mubarek, rahmetullahi alejhi, želio da protumači značenje džemata, da su to oni ljudi pri kojima su se našle osobine potpunog slijeđenja Allahove knjige – Kur'ana, i Sunneta Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (Pogledati djelo "Menhedž Es-Selef fi El-Akide" od uvaženog šejha Abdurahmana Ibn Saliha El-Mahmuda, hafizehullahu).

www.et-taqwa.com



Islamski Dawetski Web Portal

ET-TAQWA

Kaže Ibn Tejmijje, rahmetullahi alejhi:

"Džemat znači jedinstvo, a suprotno njemu je razilaženje, premda je ova riječ postala sinonim za skupinu ljudi koja se okupila (oko nekog zajedničkog cilja)."

(Medžmuatul-Fetava 3/157).